

KOLÍŇÁČEK

Nový rok

Nesu vám, lidičky, nesu vám novinu!
Starý rok překročil osudnou hodinu!
Nesu vám, lidičky, nesu vám vzkaz,
že ten rok letošní začíná včas.

Úvodní slovo paní ředitelky

Vážení klienti,

Vážení zaměstnanci,

dovolte mi, abych Vás v novém roce 2023 pozdravila, popřála pevné zdraví, štěstí a pohodu. Zároveň bych vám ráda představila první číslo nového „Kolínáčka“ – tedy zpravodaje MSZS . Naší představou je, že bychom vás v něm průběžně informovali, co se událo v našem domově, co se připravuje, a na jaké společné akce se můžeme těšit. Připomene si také svátky či narozeniny našich seniorů, zvyky a obyčeje dle ročních období a další informace. Neměl by chybět prostor pro trénování paměti, kvízy či oblíbené recepty.

Věřím, že někteří z vás přispějí do příštího čísla svou básničkou, příběhem nebo tradičním receptem. Zároveň budu ráda, za vaše připomínky a návrhy o jaké informace bychom měli další číslo rozšířit. Děkuji a vaši pomoc a spolupráci.

Bc. Ivana Nováková

ředitelka MSZS

VÁNOCE V DOMOVĚ

Nadělování

Firma Toyota a její zaměstnanci letos nadělili všem našim klientům krásné dárky. Úlohu Ježíška na sebe vzala paní ředitelka Ivana Nováková. Dárky vykouzly mnoho úsměvů.

Vánoční koncert

Vystoupení dětí z V. Základní školy v Kolíně

Příprava občerstvení

Pečeme cukroví

Hudební program pana Kubce

Vánoční večírek s panem Pertlíčkem

PŘIPRAVUJEME

V zimních měsících se můžete opět těšit na pestrý program, který pro Vás připravuje naše milá aktivizační pracovnice Lucka Černíková. Nesmí chybět tradiční plesová kavárnička, karnevalový rej a další překvapení.

OSLAVENCI

V LEDNU

Slaví narozeniny:

Miluše Vejdělková , Hedvika Chládová,
Jaroslava Brezmenová, Stanislava Fodorová,
Alena Jamborová, Jarmila Pacholíková
Jiří Koželský, Bohuslava Šimková

Slaví svátek: Ilona, Zdeněk

V ÚNORU

Slaví narozeniny: Pavel Bureš, Věra Pařízková, Ladislav Janouch,
Marie Pomichálková, Miroslav Flos, Milada Filipová,
Marie Kratochvílová

Slaví svátek: Jarmila, Milada, Božena, Jiřina, Miloslava

V BŘEZNU

Slaví narozeniny: Marie Kořená, Karel Kříž, Věra Machánová,
Jarmila Nádvorníková, Ludmila Petrášová,
Marie Křečková Marie Moravcová, Jiřina Ježdíková

Slaví svátek: Miroslav, Tomáš, Františka, Růžena, Josef

LEDEN

Původ českého názvu prvního měsíce v roce není žádnou hádankou. Leden je měsícem plným ledu a sněhu, dobou, kdy příroda i lidská obydlí dřímají přikryta tlustou bílou peřinou a jednomu je nejlépe v pelíšku nebo u kamen.

Ve východní Evropě byl leden dříve označován jako měsíc vlka. Možná proto, že na vrcholu zimy je obživa těžká i pro tyto zdatné lovce a šmejdlíky kteří, hnáni hladem, překonávají svou typickou plachost a často zavítají i do blízkosti lidských obydlí.

Pro velkou část národů dnes první den měsíce ledna představuje začátek nového roku. Toto datum bylo zavedeno roku 45 př. n. l. Juliem Caesarem a platí jak pro juliánský, tak i pro gregoriánský kalendář. Do té doby však leden v římském kalendáři figuroval jako měsíc předposlední, jedenáctý, a nový rok tak začínal mnohem intuitivněji, počátkem jara a tudíž v březnu. V životním rytmu našich zemědělsky orientovaných předků představoval tento měsíc období odpočinku.

To ovšem neznamenalo, že by celé dny polehávali za pecí nebo seděli s rukama v klíně. Na poli se sice pracovat nedalo, ale domácnost (během vegetačního období tak trochu opomíjená) si žádala své. Dokud vše nebylo pod sněhem, spravovala se stavení i hospodářské a řemeslné náčiní. Jakmile uhodily tuhé mrazy, život se přesunul do světnice. Zde se muži, ženy i děti sesedli u teplých kamen, vyprávěli si příběhy, pověsti a pohádky, zpívali, klevetili a drbali. Ale ani tehdy jim ruce nestály. Kromě vyspravování prádla a drobných domácích nástrojů se pokračovalo i v předení, draní peří a tkaní. V některých domácnostech se také vyráběly různé řemeslné výrobky určené pro další prodej. Zdobily se kraslice, vyřezávaly se figurky a kuchyňské náčiní, pletlo se, vyšívalo a paličkovalo, vyráběly se dřevěné pantofle, hrábě a košťata, pletly se koše a ošatky, štípaly se šindele a tak dále a tak podobně.

Lednové pranostiky

- Lednem rok nový se starým se stýká, kdo ve starém nepracoval, ten ať nenaříká.
- V lednu za pec si sednu.
- V lednu mráz – těší nás v lednu voda – věčná škoda.
- Leden jasný – roček krásný.
- Pak-li leden mokrý bývá, jistě vína nedolívá.
- Mokrý leden – prázdné sudy.
- Když v lednu hrom se ozve, hojnost vína je v očekávání.
- Když v lednu hřímá, přijde ještě tuhá zima.

ÚNOR

Na rozdíl od latinského pojmenování druhého měsíce roku, february, které se užívalo ve starém Římě a znamenalo „čištění“, má české slovo únor kořeny v dění v přírodě. Led se v tomto měsíci obvykle „nořil“, lámal a pukal. V některých krajích se objevuje až od 18. století označení „měsíc oblevy“.

Jinde jej zase naši předkové pojmenovávali „kočičí měsíc“, protože v této sezoně roku se pářili kocouři a kočky. Únor byl u slovanských kmenů překvapivě také jedním z měsíců lásky! Koncem druhé třetiny měsíce se dokonce obřadně slavil svátek „ptačích manželství“. To je zvyk, který se jakousi oklikou dostal do oblastí obydlených Slovany ze starého Říma. Na území dnešní Itálie je v únoru tepleji než v severnějších částech Evropy. Ptáci se tam proto začínají pářit již v jeho druhé polovině. Šlo o oslavu lásky spíš v její fyzické podobě. Ke vztahu žen a mužů se vztahoval rovněž staroslovanský zvyk, týkající se právě Hromnic. Byl projevem důležitosti ženského principu pro princip mužský. Aby si muži uchovali po celý následující rok svou sílu, za první jarní bouřky, přicházející za pomoci hlavního slovanského boha Peruna o Hromnicích, zvedali do výšky nejbližší ženu, kterou v té chvíli mohli popadnout. Byl to symbol uctění ženy jako „nosného“ pilíře, který poskytuje muži příležitost k růstu a k nabývání skutečné mužné síly.

Únorové pranostiky

- Únor bílý – pole sílí.
- Sněhový únor – sílí úhor.
- Únorová voda – pro pole škoda.
- Únor – úmor: kdyby mohl, umořil by v krávě tele a v kobyle hříbě.
- Kdyby měl únor tu moc jako leden, nechal by v krávě zmrznout tele.
- Netrkne-li únor rohem, šlehne ocasem.
- Když v únoru mráz ostro drží, to dlouho již nepodrží.
- Když záhy taje, dlouho neroztaje.
- Když únor vodu spustí, ledem ji březen zahustí.
-

BŘEZEN

V březnu přichází první jarní den, a to buďto 20., nebo 21. března. Každý z nás se už těší, až se oteplí, bude delší den a začne se zelenat příroda. Zároveň je ale březen charakteristický také proměnlivostí počasí. Přitom zemědělci i zahrádkáři už potřebují dělat venku, obdělávat půdu, stříhat, sít, hnojit, kultivovat. Když ale začnou příliš brzo, mohou přijít o úrodu.

Naši předci proto letitým pozorováním vysledovali zákonitosti ve změnách počasí, které přetavili do pranostik. Hospodáři pozorovali, kdy přiletí ptáci ze zimovišť, kdy se objevily v půdě žížaly, odkud fouká vítr a které dny je sucho či prší celé dny. **Předpovídali tak, jaká bude úroda, nebo si pamatovali, kdy je vhodné začít které práce.**

Lidé tak věděli, že na začátku března často přichází takzvaná Řehořská zima, kdy k nám přijde příliv chladného vzduchu ze severu. Toto studené období je nazvané podle sv. Řehoře I. Velikého, který má svátek 12. března. Jak praví pranostika: *O svatém Řehoři mrazy přituhnou*

a vše umoří. Tato studená vlna pak trvá cca od 9. do 24. března a pravděpodobnost, že nastane, je vyšší než 60 procent.

Březnové pranostiky

- Bouřka v březnu klade na dobrý rok.
- Březen bez vody, duben bez trávy.
- Březen hřmí – květen sněží.
- Březen, za kamna vlezem.
- Březnový sníh škodí polím.
- Druhy i v březnu hýl na nos se posadí.
- Lépe býti od hadu uštknutu, nežli v březnu od slunce ohřitu.
- Suchý březek, chladný máj – bude humno jako ráj.

Květinový kvíz

OBLÍBENÉ RECEPTY

Placky podplamenice

Někdo je zná jako podplamenice, jinde jim říkají podplameňáky, podplameníky, osúchy, chleboňáky, šupáky, přípalňáky nebo kotrouše. I když se v průběhu staletí jejich podoba různě pozměňovala, v původní verzi jde o obyčejné chlebové placky pečené nasucho v peci nebo na kamnech. Ale klidně je uděláte i na pánvi. I když jsou podplamenice obyčejné staročeské placky, které se dokonce objevují i v mnoha dílech české literatury 19. století, mnoho společného ovšem mají i s maďarskými langoši, aspoň co se jejich původu týče. Stejně jako v případě langošů šlo vlastně o takový vedlejší výrobek, který se občas navíc upekł při pečení chleba.

Chléb se v minulosti pekł většinou jen jednou do týdne a protože to byla velká událost, každý se těšil už na ochutnání. U velkých bochníků ale samozřejmě nějakou dobu trvalo, než vychladly, na což se nechtělo čekat hlavně dětem. A tak se vždy část těsta oddělila stranou, vyválila se na placku a ta se narychlo opekla na kraji plece jen tak na plameni, respektive v blízkosti žhavých uhlíků. Právě od toho vznikl název podplamenice či podplameňáky, ale také langoše, neboť láng v maďarštině znamená plamen. Občas se připravovaly i jen samotné placky, které byly jednodušší variantou vzácnějšího chleba, a jedly se pak jako pečivo místo něj. Většinou se ale prameny shodují v tom, že těsto se na ně zvlášť nezadělávalo. Někde se rovněž uvádí, že se do pece házel zbytek těsta vyškrabaného z díže až na konci pečení, a nebo naopak, že se pekly hned na začátku a s jejich pomocí se zkoušelo, zda je pec dobře vyhřátá a připravená na bochníky chleba. Placky však nebyly určené jen dětem, i dospělí si na nich

pochutnávali v den pečení, než chléb vychladl. Hospodyně je také často dávaly jako výslužku čeledínům.

Původní podplamenice se tak připravovaly hlavně z chlebového těsta. Byly tedy kynuté s kváskem nebo s droždím. Těsto se vyválilo nebo vytáhlo do podoby kulaté či oválné placky. Ta se pak posypala solí a kmínem, děti ale spíš potěšila sladká varianta, když se placky potřely švestkovými nebo i hruškovými či jablečnými povidly. A protože se placky pekly jen nasucho bez tuku, na Valašsku se pro ně vžil název osúchy.

ZMĚNY VE STAROBNÍCH DŮCHODECH OD LEDNA 2023

VÝCHOVNÉ

Na takzvané výchovné ke starobnímu důchodu má nárok každý muž nebo žena, kteří splní podmínku minimální délky výchovy. Není podstatné, zda jde o muže, či ženu, rodiče, pěstouna nebo jinou osobu, která si dítě osvojila nebo získala do péče. Rozhodující je, kdo se o dítě staral nejdéle, a ten také získá nárok na výchovné.

„Bude se vyžadovat, aby osoba před datem vzniku nároku na starobní důchod osobně pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků, s tím, že pokud se ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, postačí, pokud pečovala aspoň po dobu pěti roků a nepřestala o dítě pečovat před dosažením jeho zletilosti,“

ŽENY, KTERÉ JSOU V DŮCHODU

Ženy, které jsou již nyní v důchodu, získají výchovné ve většině případů automaticky. Pokud se jim děti zohledňovaly při výpočtu důchodového věku, tak se jim důchod od ledna 2023 automaticky zvýší.

Příklad: Paní Helena se narodila v roce 1958 a porodila a vychovala dvě děti. Díky tomu měla snížený důchodový věk na 61 let a do důchodu odešla v roce 2019. Paní Heleně se důchod zvýší o 1000 korun automaticky v lednu 2023, nemusí o nic žádat.

Ve všech ostatních případech je nutné o výchovné požádat, a to s využitím formuláře, který zveřejnila Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ). Podávání žádostí začalo 1. září 2022.

DOKLÁDÁNÍ VÝCHOVY

Výchova se bude prokazovat čestným prohlášením, rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti (například rozhodnutím soudu o svěření do péče). „Rodný list bude vyžadován pouze, pokud nebude možné tuto skutečnost ze strany okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ) ověřit z příslušného registru veřejné správy,“ doplňuje ministerstvo.

Podat žádost o výchovné musí všichni muži nebo všechny osoby, u kterých výchova dítěte není na první pohled zřejmá, tedy alespoň z pohledu státu. Může se totiž stát, že stát automaticky přizná výchovné ženě (matce), přestože nárok na výchovné má muž (otec). Pokud muž o výchovné požádá, bude mu přiznáno, a zároveň bude ženě odebráno. Pokud muž nepožádá, výchovné zůstane ženě.

Klíčové je, že současní důchodci a ti, kterým bude důchod přiznán do konce roku 2022, musí o výchovné pomocí formuláře požádat nejpozději do konce roku 2024. Pokud tak neučiní, nárok na výchovné zanikne.

Budoucí důchodci, kteří půjdou do důchodu kdykoliv po 1. lednu 2023, musí o výchovné požádat současně při podání žádosti o důchod. „Jinak nárok na výchovné nevznikne. Žádost o výchovné bude součástí žádosti o důchod,“ konstatuje ministerstvo práce a sociálních věcí.

Na základě četných dotazů jsme připravili přehled současných nebo budoucích starobních důchodců, kteří musí o výchovné vždy požádat. Jde o následující skupiny:

- **Muži, kteří vychovávali děti** – Pokud dítě vychovával převážně muž, musí o výchovné požádat vždy a zároveň výchovu doložit. Jak již bylo zmíněno, je nutné si tuto situaci ohlídat, jinak se výchovné automaticky přizná matkám dětí.
- **Ženy bez započítané výchovy** – Důchodkyně, které nemají započítanou výchovu do důchodu, nezískají výchovné. Konkrétně se to týká žen, které výchovu nedoložily. Nebo žen narozených v roce 1962 s jedním dítětem, které již odešly do předčasného důchodu. Tyto ženy již nemají nárok na snížení důchodového věku z důvodu výchovy (postupně totiž dochází ke zvyšování věku odchodu do důchodu).
- **Ženy nebo muži, kteří nejsou rodiči** – Pokud muž nebo žena vychovávali dítě v největším rozsahu, přestože nejsou jeho rodičem, mají na výchovné nárok. Může jít například o pěstounství, osvojení dítěte v druhém manželství nebo třeba případy prarodičů, kteří získali dítě do péče. Pro získání výchovného je nutné výchovu doložit, a to vhodnými doklady dle konkrétní situace.
- **Ženy a muži s transformovaným důchodem a potřebnou dobou pojištění** – Starobní důchodci, kterým byl důchod takzvaně transformován z invalidního důchodu v 65 letech, mají na výchovné nárok pouze tehdy, pokud zároveň splnili podmínku minimální doby důchodového pojištění (dnes je 35 let, dříve byla méně).
- **Ženy a muži se zaniklým starobním důchodem** – Lidé, kteří získali starobní důchod, ale zanikl jim z důvodu, že jejich stávající invalidní důchod byl vyšší, mají na výchovné také nárok. V takovém případě je nutné požádat, nicméně nárok vznikne až v 65 letech, kdy se tento invalidní důchod transformuje na starobní.

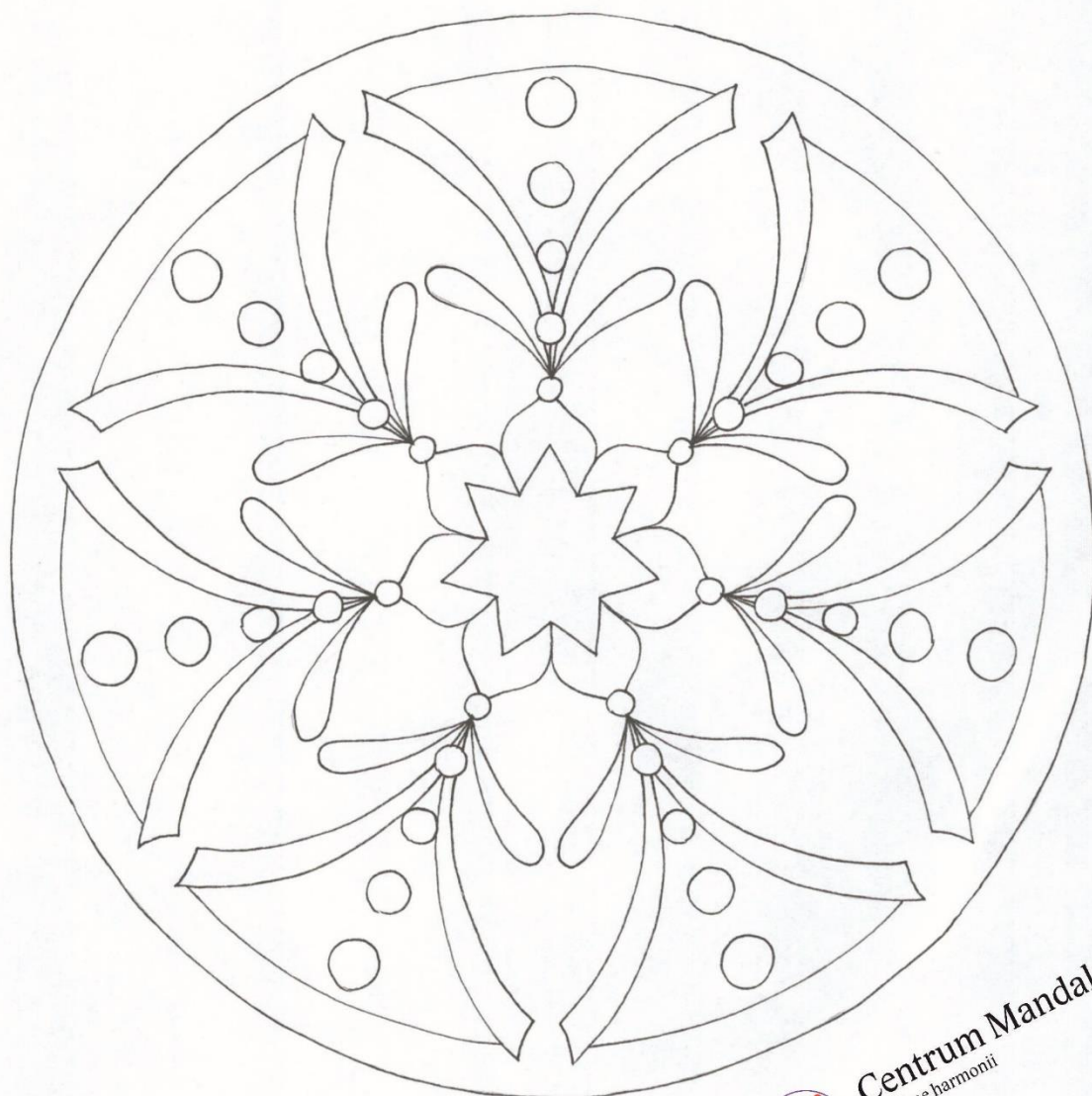
Důležité je, že nárok na výchovné vzniká pouze v případě starobního důchodu, žádné jiné typy důchodů nárok nemají. Například lidé, kteří pobírají invalidní důchod a vychovali děti, získají výchovné až ve chvíli přiznání starobního důchodu. Výchovné se bez rozdílu přiznává k řádnému i předčasnému starobnímu důchodu.

ZVYŠOVÁNÍ ÚHRAD V DOMOVĚ SENIORŮ OD BŘEZNA 2023

Novela úhradové vyhlášky, která stanovuje maximální platby za jednotlivé služby od klientů sociálních zařízení, začala platit od začátku ledna. Úhrady se zvyšují většinou o desetikoruny. Nová vyhláška poskytovatelům vykompenzuje mimo jiné rostoucí náklady, se kterými se v poslední době potýkají. Jedná se zejména o zvyšování cen energií a potravin.

V našem domově zvýšíme úhrady od března tohoto roku. O podrobnostech Vás budou během měsíce ledna a února informovat sociální pracovnice paní Petra Šebestová, paní Vlasta Sysalová a paní Miroslava Čížková.

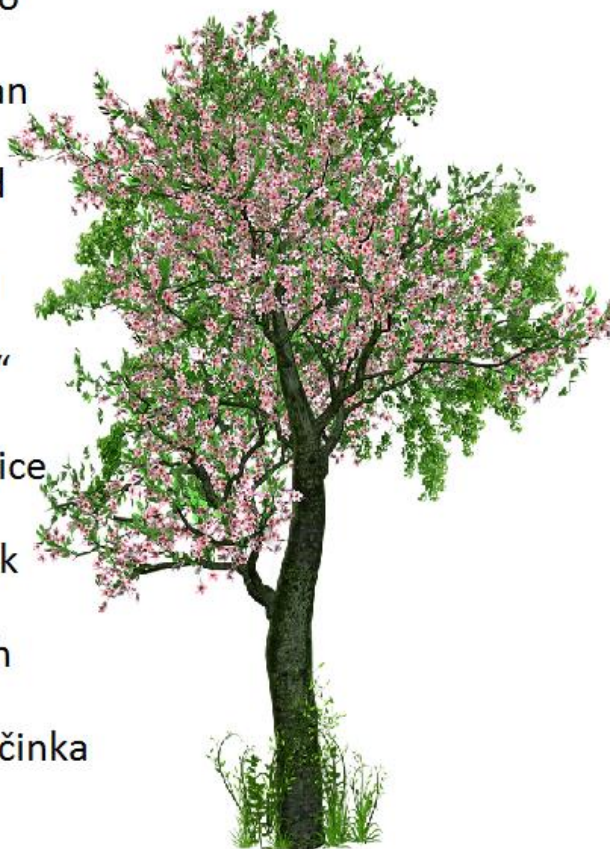
ZÁBAVNÁ CVIČENÍ

Centrum Mandala
tvoríme harmonii

Lepší paměť pro lepší život
Přiřadte k názvu stromů jejich plody:

dub	jeřabina
jírovec	jablko
borovice	kaštan
buk	žalud
líška	šiška
jalovec	„nos“
ořešák	bukvice
jeřáb	oříšek
javor	ořech
jabloň	jalovčinka

Duben je podle gregoriánského kalendáře čtvrtý měsíc v roce. Má 30 dní. Český název měsíce se odvozuje od dubů, kterým během tohoto měsíce začíná růst listí.^[1] V mnoha evropských jazycích je název měsíce (anglicky April, německy April, slovensky Apríl) odvozen od latinského Aprilis. Původ tohoto slova je nejasný. Jeden z výkladů název odvozuje od řecké bohyně lásky a plodnosti Afrodity (Aphrodite – aphrilis). V římském kalendáři byl duben zasvěcen bohyni Venuši a ta byla ztotožňována právě s Afroditou. V římském kalendáři byl duben druhým měsícem v roce. V roce 153 př. n. l. se počátek roku přesunul na 1. leden a duben se tak stal čtvrtým měsícem.

Během dubna se na severní polokouli prodlužuje délka dne.

Podle meteorologických měření v pražském Klementinu byla od 18. století nejvyšší dubnová teplota zaznamenána 29. dubna 2012 (30,7 °C) a nejnižší 3. dubna 1900 (-8 °C). Průměrné dubnové teploty se v letech 1961–1990 pohybovaly od 8,1 do 11,7 °C.^[2] Z celého území České republiky byla nejvyšší teplota naměřena 29. dubna 2012 (31,8 °C) a nejnižší 9. dubna 2003 na Horské Kvildě (-22 °C).

Lidové pranostiky na měsíc duben:

Zelený čtvrtek (v průměru vychází na 7. dubna):

Je-li Zelený čtvrtek bílý, tak je léto teplé.

Na Zelený čtvrtek hrách zasívej, na Velký pátek zemí nehýbej, na Bílou sobotu štěpy zasazuj.

Velký pátek:

Velký pátek deštivý - dělá rok žízňivý.

Velký pátek vláha - úrodu zmáhá.

Bílá sobota:

Když prší do Božího hrobu, bude žízňivý rok.

Když prší na Velkou noc, nebude sena moc.

Neděle velikonoční - Hod Boží velikonoční:

Na Boží-li hod velikonoční prší, sucho úrodu poruší.

Velikonoce krásné úrodu nám dají,
pakli slunce hasne, louky sucho mají.

Na svatého Vojtěcha v polích samá potěcha.

Ondřej mosty staví, Jiří je odplaví. Jiří a Marek - mrazem se zalek Mrazy neuškodí, co po Jiřím chodí. Kolik mrazů do svatého Jiří, tolik do svatého Václava.

Před Jiřím sucho, po něm mokro.

Na svatého Jiří, vylézají hadi a štíři.

Svatý Jiří kravám pici dává.

Co se před svatým Jiřím zazelená, to se po něm ztratí.

Kolikrát se objevilo jíní před svatým Michalem, tolikrát přijde po Jiřím.

Do svatého Jiří tráva neroste, kdyby ji kleštěmi tahal,
po svatém Jiří roste, třeba ji palicí zatloukal.

Na svatého Marka, lezou žabky z járka.

Březen - za kamna vlezem; duben ještě tam budem.

Sníh dubnový jako mrva pohnojí.

Duben chladný, deštivý, úroda nás navštíví.
Je-li v dubnu teplý déšť, hojné požehnání jest.
Duben hojný vodou - říjen vínem.

Když duben laškuje, bývá mnoho sena a obilí.

Hodně-li v dubnu vítr duje, stodola se naplňuje.
Hřmí-li v dubnu, konec mrazům.
V dubnu hrom - nebojí se mrazu strom.
Čím kvete trní později, tím méně se urodí sena a obilí.